

Paavo Arhinmäki vas

Kirjallinen kysymys Suomen aseviennistä Yhdistyneisiin arabiemiirikuntiin

Eduskunnan puhemiehelle

Suomen asevientä Yhdistyneisiin arabiemiirikuntiin ja Saudi-Arabiaan on kritisoitu jo pitkään maiden ihmisoikeustilanteen vuoksi ja siksi, ettei voida olla vakuuttuneita, ettei aseita käytetä siviilejä kohtaan.

Kritiikki on voimistunut entisestään, kun Yhdistyneet arabiemiirikunnat on sotinut maaliskuusta 2015 lähtien osana Saudi-Arabian johtamaa liittoutumaa Jemenin kapinallisia vastaan. YK:n mukaan pommitukset ovat kohdistuneet "laajasti ja järjestelmällisesti" siviileihin.

Jemen tarvitsi ulkopuolista ruoka-apua jo ennen kuin sisällissota alkoi reilut kaksi vuotta sitten. Sota on pahentanut humanitaarista tilannetta katastrofaaliseksi. Jemenissä humanitaarisen avun tarpeessa on noin 80 % väestöstä, yhteensä 18,8 miljoonaa ihmistä. YK ja kansainväliset avustajajärjestöt ovat julistaneet Jemeniin korkeimman tason hätätilan.

Humanitaarista katastrofia pahentaa koleraepidemia. Maailman terveysjärjestön WHO:n mukaan taudin leviämismuutos on ennennäkemätön. Huhtikuun 27. päivän jälkeen ainakin 23 425 ihmistä on sairastunut koleraan ja 242 ihmistä kuollut. WHO on varoittanut, että odotettavissa on vielä jopa 200 000—250 000 tartuntaa seuraavien kuuden kuukauden aikana. Sisällissodan seurauksena vain harvat Jemenin terveyskeskukset ja sairaalat ovat toimintakykyisiä. Lisäksi YK on arvioinut, että kaksi kolmasosaa jemeniläisistä elää ilman puhdasta juomavettä. (HS 19.5.)

Esitin 10.2.2016 kirjallisen kysymyksen (KK 70/2016 vp) aseviennistä Yhdistyneisiin arabiemiirikuntiin. Tuolloin puolustusministeri Niinistö vastauksessaan kirjalliseen kysymykseeni vakuutti, että alueen tilannetta seurataan: "Yhdistyneet arabimiraatit kuuluvat eräiden muiden maiden ohella Saudi-Arabian johtamaan koalitioon, joka toimii Jemenissä maan laillisen hallituksen pyynnöstä turvallisuustilanteen vakauttamiseksi. Suomi seuraa tilannetta alueella tarkasti."

Edustaja Sarkkinen esitti 21.6.2017 uudestaan kirjallisen kysymyksen aiheesta (KK 280/2017 vp). Puolustusministeri Niinistö vastasi jälleen Suomen seuraavan alueen tilannetta tarkasti: "Tiettyihin Lähi-idän alueelle kohdistuviin viesteihin on viime aikoina suhtauduttu aiempaa pidättyvämmän erityisesti Jemenin ja Syyrian tilanteen johdosta. Myös Suomessa arvioimme tilanteen kehitystä tarkasti. Saudi-Arabia ja sen johtama liittouma toimii Jemenissä sen laillisen hallituksen pyynnöstä. Iskujen kohdistuminen siviileihin on kuitenkin tuomittavaa ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden vastaista."

Kirjallinen kysymys KK 311/2017 vp

Hivenen absurdi on molemmissa vastauksissa vetoaminen siihen, että Jemen osallistuu sisällissotaan "laillisen hallituksen pyynnöstä". Esimerkiksi Syyriassa Basar al-Assadin hallinto lienee myös "laillinen", mutta tuskin valtioneuvosto hyväksyy asevientä sillä perusteella, että al-Assadin hallinto on "laillinen".

Oleellista puolustusministeri Niinistön 5.7.2017 antamassa vastauksessa ovat kuitenkin virkkeet: "Kansallisen lainsäädännön ja EU:n yhteisen kannan mukaisesti lupaharkinnassa tulee ottaa huomioon myös kohdemaan ihmisoikeustilanne sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden kunnioitus. Näin on tapahtunut ja kielteisiä arvioita on annettu perustuen esimerkiksi kohdemaan ihmisoikeustilanteeseen tai alueelliseen tilanteeseen. Näin toimitaan tarvittaessa myös jatkossa. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen arvio tehdään ulkoasiainministeriön vientivalvontatyöryhmässä, ja tarkastelussa hyödynnetään Suomen edustustoverkoston."

Vain viisi päivää vastauksen antamisen jälkeen, 10.7.2017, hallitus myönsi Robonic-yhtiölle puolustustarvikkeiden vientiluvan Yhdistyneisiin arabiemiraatteihin. Vientilupa myönnettiin siitä huolimatta, että ulkoasiainministeriö antoi hankkeesta kielteisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen arvion. (HS 10.7.) Puolustusministeri Niinistö ja valtioneuvosto hänen esityksestään pyyhki siis pöytää ulkoasiainministeriön asiantuntija-arviolla.

Vientiluvan voi katsoa olevan myös ristiriidassa eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta antaman mietinnön (UaVM 9/2016 vp) kirjauksen kanssa: "Suomi ei vie puolustusmateriaalia sotaa käyviin tai ihmisoikeuksia polkeviin maihin."

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Monien arvioiden mukaan Jemenin humanitaarinen tilanne on vähintään yhtä katastrofaalinen kuin Syyriassa. Kuinka epäinhimillinen ja hirvittävä tilanteen maassa pitäisi olla, etteivät puolustusministeri Niinistö ja valtioneuvosto enää myöntäisi puolustustarvikkeiden vientilupia Jemenissä sotaa käyvään maahan,

ulkoasiainministeriö on antanut kielteisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen arvion Robonic-yhtiön puolustustarvikkeiden vientiluvasta Yhdistyneisiin arabiemiraatteihin. Kenen asiantuntemukseen puolustusministeri Niinistö ja valtioneuvosto nojaavat ulko- ja turvallisuuspoliittisissa arvioissaan, jos ulkoasiainministeriö ei ole riittävän asiantunteva taho ja

kokevatko puolustusministeri Niinistö ja valtioneuvosto omalla toiminnallaan lisäävänsä pakolaisuutta ja islamistista radikalisoitumista, kun ne myöntävät puolustustarvikkeiden vientilupia maihin, jotka osallistuvat humanitaarisen katastrofin aiheuttamaan sisällissotaan?

Kirjallinen kysymys KK 311/2017 vp

Helsingissä 12.7.2017

Paavo Arhinmäki vas